

MARTIN JEŽEK

OSMDESÁTKY!

OD HUSÁKA K HAVLOVI

 CPRESS

Osmdesátky!

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Martin Ježek

Osmdesátky! – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

OSMDESÁTKY!

Od Husáka k Havlovi

MARTIN JEŽEK

 P R E S S

Gulášový socialismus	7
Ernö a jeho kostka	11
Pijeme jako ěasi	13
Hulím, hulíš, hulíme	19
Diana, povoláním princezna	22
Jíme na stojáka, ale i civilizovaně	27
Jdeme nakupovat	39
Já chci bydlet!!!	49
Po čem jsme toužili	53
Pod stromečkem	62
Go to Slušovice, young man	67
„Kdo půl směny neprofláká, ten pracuje pro Husáka.“	73
Černobyl	77
Hudební rejdy	80
Smrt Johna Lennona	115
Západní hudební větry	118
V novinách nic nového nebylo	131
Na co jsme chodili do kina?	138
Zvuk a obrázky z bedny	165
Co jsme si četli?	176
Stavby aneb Panelový ráj a další skvosty	180
Čím a kam jsme jezdili?	191
Humor a vtipy, švanda, prostě zábava	211
Móda prověřila svobodu	222
Plný pytel elektroniky	225
Odevzdej úplatek, nebo...	237
Dusno ve školách	242
Ze společnosti	249
Na vojnu museli (skoro) všichni	260
Režim se drolí	264
Neveselé zprávy	266
R. I. P.	282
Zasportujeme si?	286
Jak se režim hroutil a zhroutil	295

Pšt...!

Základka, gympl, na vejšku, a ejhle tůhle, je vám dvacet a píše se rok 1980. Žijete v průmyslovém městě a začíná nejlepších deset let vašeho života. Chvilku to ještě dobré bude. Alespoň pokud jde o věk, nad zbytkem jste se od rodičů naučili mávnout rukou, i když vás leccos pěkně štválo. Čeká vás dekáda, kterou už nezažijete. Desetiletí zvrátů, objevů, lásek, opouštění, odpouštění, pracovních kotrmelců a celé to vyvrcholí listopadem 1989 a euforií z kompletního pádu socialismu na téměř celém světě. Radost předčasná, ale kdo to měl tehdy vědět...

Kolik energie, naivity, víry a kolik přetvářky jsme museli rozdat a kolik unést? I když to zní melodramaticky, nebylo to v těch dvaceti třiceti letech zas tak zlé. Ovšem některé věci jsou už nepředstavitelné – nemohli jsme třeba vidět živě rockovou muziku, kterou jsme měli rádi, nemohli jsme si ji koupit ani v obchodě a v rádiu ji nehráli, s holkama jsme se jezdili vykoupat tak leda na městský bazén, v lepším případě na Balaton nebo Balt. Museli jsme si dávat pozor na pusu (ne kvůli vulgarismům, ale kvůli narážkám na vládnoucí stranu – udávalo se a taky se za tento „nešvar“ trestalo). Nemohli jsme si – krom výjimek – zvolit studium a profesi podle chuti a schopností.

Podle adaptace ale poznáte inteligenci jedince. A tak jsme se chovali inteligentně a na nevhodných místech se už od páté třídy třeba nechlubili, že v druhé (ne viditelné) řadě knížek mají rodiče v obýváku Vaculíka nebo Mňáčka, prostě jsme se přizpůsobili, a pokud to šlo, dělali si z bolševika legraci.

S dnešním nadhledem je třeba říct (a kapitola o politické situaci je toho důkazem), že to neklidná a nebezpečná doba byla, i když počátkem osmdesáté ještě nebylo patrné, co nás všechny čeká.

Gulášový socialismus

V předchozím desetiletí lidé na politiku a společenský život rezignovali, o komunismu se říkalo, že zde bude navždy. Mladí, kteří se dostávali do produktivního věku v osmdesátkách, ale byli emancipovanější, což platilo pro celý socialistický blok. V Polsku zvedala hlavu Solidarita a také jinde lidé reptali a ptali se, proč by měli žít právě takhle. Výjezdy na Západ, které byly v sedmdesátkách pro naprostou většinu populace nedostupným snem, se občas někomu podařily a stávalo se to už častěji. S příchodem perestrojky a Gorbačova pak nebyl problém vyjet na pozvání třeba do Rakouska.

Chata, auto, televize, dovolená za humny, kutilství, turistika a celá řada dalších aktivit ale samozřejmě stále byly neodmyslitelnou součástí socialistické existence. V zaměstnáních to po víkendu občas vypadalo jako v lazaretech: lidé zmožení prací na chatách a chalupách v práci odpočívali a regenerovali síly. Zas na další víkend.

Šedivá v módě

Životní úroveň v Československu však byla v porovnání s ostatními socialistickými zeměmi stále relativně vysoká. V 70. a 80. letech vyrostla řada velkých panelových sídlišť, budovala se dopravní infrastruktura. Podpora mladých rodin formou výhodných půjček a rodinných přídatků výrazně přispěla k populačnímu růstu v 70. letech. Platy byly v některých odvětvích velmi solidní, za vydělané peníze se však nedalo nic pořádného koupit. Centrálně řízená ekonomika nedokázala uspokojit touhy lidí po kvalitním spotřebním zboží. To západní se dalo sehnat jen ve speciálních obchodech Tuzex, kde se neplatilo korunami, ale tzv. bony. Kombinace nedostatkového zboží v obchodech a této dvojí měny dala vzniknout tzv. šedé ekonomice – uplácení, melouchy, vekslování...

Doba nejtěžší normalizace v první polovině osmdesátých let skončila, kulturní a společenský úpadek a totální vyprázdňení oficiální politiky se ale nadále prohlubovaly. Lidé rezignovali a otázka dalšího fungování totalitního režimu nebo jeho změny nebyla na pořadu dne. Málokdo věřil, že komunismus skončí ani ne za deset let.

Nahlas to řekněte, soudruzi

V polovině osmdesátek přišla Gorbačovova doba „perestrojky“. Čerstvý vítr tedy kupodivu zavál z Moskvy, i když v té době bylo například Polsko hodně odbojné. U nás jsme se začali učit mluvit hlasitě a nesouhlasit úplně se vším, co věrchuška vymyslela. Lidé byli informovanější, světové vzdálenosti se začaly zkracovat. A pak přišel listopad 1989, prezidentem se stal Václav Havel, spisovatel a disident. Dveře světa se otevřely dokořán.

Chtěl bych v následujících řádcích zavzpomínat, co všechno jsme prožívali. V kapitolách označených Stranger Things (Podivnější věci, podle úspěšného

seriálu, který se odehrává právě v osmdesátkách) si můžete užít očitá svědectví z Československa osmdesátých let. Spíš více než méně podivná.

Gorbačov zde, a nic

Československo navštívil v roce 1987 poprvé a za značného zájmu veřejnosti generální tajemník ÚV KSSS Michail Gorbačov. V souvislosti s jeho návštěvou byla v československé společnosti patrná naděje na uvolnění režimu. K žádným výraznějším politickým změnám však nedošlo – nejvyšší sovětský představitel setrval v podpoře vládnoucího křídla KSČ, nedošlo ani k žádnému obratu v hodnocení událostí roku 1968.

Stranger Things

Jak jsme se stěhovali

V roce 1980 nám byl přidělen třípokojevý byt na nově vystavěném sídlišti Fifejdy II. „Tam bydlí samí policajti,“ slyšel jsem matku. „Máme na výběr?“ reagoval otec. Neměli jsme na výběr. Cihlový činžák jsme vyměnili (tedy museli vyměnit, dům byl určen k asanaci) za panelák, za socialismu bylo bytů zkrátka nedostatek a otce podezřívám, že prostě nechtěl nikam chodit s obálkou bankovek a strkat ji nějakému soudruhovi do kapsy. Nabídli mu třípokojevý byt také v prvním patře, a tak to vzal. Zanedlouho po zbourání původního

bydla v Přívoze se zjistilo, že vůbec nové cestě nepřekážel a bořit se nemusel. To ale už prý bylo jedno, projektant emigroval a z baráku nezbylo nic. Nikoho to nepřekvapilo a vlastně ani moc nezajímalo.

Po přistěhování na Fifejdy zde zpočátku pravidelně nejezdila městská doprava, nebyly zde chodníky a pro zásobení smíšeným zbožím sloužila zelená maringotka. A tak když jsem byl doma sám, chystal jsem si různé poživatiny. Z nabídky maringotky bylo dostupné a populární krupoto – zavařené vepřové maso s kroupami, bratru za necelých šest korun kus ve skleněné konzervě.

Taky občas nešel proud. A nemít u sebe klíče, když jste se trochu zapomněli v restauraci, to nastal problém. Otec tehdy nebyl doma, matka už měla v jedenáct zhasnuto a spala. Všude tma, zvonky nefungují. Mobily samozřejmě nebyly. Nezbyvalo než vlézt na balkon souseda v přízemí. To šlo hladce (a celkem tiše). Pak bylo nutné se vyhoupnout do prvního patra. To už bylo těžší, ale dokázal jsem to. Přelezl jsem parapet, něco jsem rozšlápl a už jsem stál před zavřenými dveřmi matčiny ložnice. Zabušil jsem a volal, že jsem to já. Rozsvítla se baterka. Její světlo někam zmizelo a pak se vrátila matka s něčím v ruce, co vypadalo jako palička na maso. Za minutku jsem ji přesvědčil, že ji nepřichází nikdo zabít, že jen nemám klíče. A naštěstí se taky rozsvítilo, takže jsem byl poznán a vpuštěn. „To máš z toho, že sedíš s těma pitomcema tak dlouho v hospodě,“ prokázala na pozdní noční hodinu svou nezvratnou logiku.

Samoobsluhu, ve které byl k dostání od šampaňského přes chleba, mrkev a salámy třeba i krém po holení nebo lopaty, nakonec postavili do roka. Stejně tak chodníky. Taky k nám začal jezdit trolejbus. A tak jsme tam trávili každý všední den a modlili se, aby blízká chemička Ostramo nezačala produkovat své tradiční smrady, a kdyby, tak aby aspoň byly slušné rozptylové podmínky nebo vítr nefoukal směrem na sídliště.

Ernö a jeho kostka

„Když jsem byl malý, měl jsem rád manuální práce, šachové a matematické úlohy. Mnoho věcí jsem odkoukal od svého otce.“ Pan Rubik z Budapešti (*1944) vystudoval architekturu a interiérový design, ale nakonec poznal, že lépe mu jde pedagogická práce a začal na Vysoké škole uměleckoprůmyslové přednášet o konstrukcích a prostoru. Narazil zde na „prostorovou slepotu“ studentů. Aby jim pomohl trojrozměrný svět lépe pochopit, sestrojil kostku. Akademickou půdu jeho učební pomůcka brzy opustila a v roce 1978 se po třech letech příprav objevila na maďarském trhu hraček. Způsobila senzací. Opravdový boom ale zaznamenala, až když se výroby a distribuce ujala americká firma Ideal Toy. Jen v letech 1980 až 1982 se ve světě prodalo na sto milionů kusů. Hlavalom z Rubika učinil slavného a bohatého muže.

Pijeme jako ďasi

Alkoholu se holdovalo dost a všude, cigarety neznaly zakázaný prostor, snad kromě vybraných vagonů ve vlaku a v autobusech. Jinak se kouřilo opravdu kdekoli, nemocnice prý nebyly výjimkou (ale to má autor z druhé ruky, osobně žádné zakouřené čekárny nezažil).

Stranger Things

Studené lahváče ve Sportu

Mládež vždycky popíjela. V době, kdy jsem navštěvoval gymnázium, jsem na pivo chodil už v druhém ročníku, tedy v sedmnácti. Člověk se musel chovat slušně a nebrat s sebou kamarády, kteří začali být hluční už po prvním půllitru nebo to zalomili po dvou rundách. Číšníci to věděli, a když jim člověk nějaký halír nechal, zavřeli obě oči.

Do jednoho z podniků, který se jmenoval Kavárna Sport, jsme chodívali s kamarády ze základky. Dávali jsme si lahvovou dvanáctku, nosil nám ji pingl, který se jmenoval Josef, kolem třicítky mu mohlo být. „Tak tady to máme, pánové, čtyři kousky přímo z ledničky,“ vítal nás po usazení za stůl. Asi po roce Josefova působení nám ovšem najednou s kyselým úsměvem přinesla pivo nějaká starší číšnice. Bylo teplé a nedobré.

„No jo, já to říkal. Když jede někdo na dovolenou, tak si foťák bere s sebou a neprodává ho před odjezdem štamgastům,“ vzpomněl si kamarád na Josefovu nabídku zhruba před čtrnácti dny na odkoupení zrcadlovky značky Minolta. Chtěl za ni ovšem šest tisíc, tedy tři průměrné platy, pro studenta gymnázia naprosto nedostupná částka. Josefa už jsme nikdy neviděli, jen po čase hostům poslal pozdrav z Itálie.

Komunismus a flaška

Podle statistického úřadu vypil v roce 1948, kdy byl proveden komunistický státní převrat, průměrný Čech 84,4 litru alkoholických nápojů, což odpovídalo 2,4 litru čistého alkoholu. Hned po prvním roce komunistické vlády se spotřeba alkoholu prudce zvýšila. Konzumace lihovin vzrostla více než dvojnásobně a v přepočtu na čistý alkohol průměrný občan vypil 4,2 litru. V průběhu komunistické éry spotřeba alkoholu dále narůstala. Nejvíce ho bylo vypito v roce 1983. Průměrný Čech tehdy dal 6,3 litru čtyřicetiprocentních lihovin, 13,7 litru vína a 161,9 litru piva. V přepočtu na čistý alkohol však bylo dosaženo maxima o dva roky dříve, kdy bylo vypito více tvrdého alkoholu a vína. V roce 1981 průměrný konzument spotřeboval 9,4 litru čistého alkoholu. To bylo překonáno až po sametové revoluci.

Stranger Things

Jedenkrát v hospodě U slunce

V Ostravě býval zimní stadion Josefa Kotase, stál nedaleko dnešní železniční stanice Stodolní. Byl to údajně první krytý zimák u nás s umělou ledovou plochou a kromě první ligy hokeje se tam konaly také další akce. Vím, že rodiče šli na Holiday on Ice, jejíž krásné plakáty rozsvěčely šedivou Ostravu. Po návratu z vystoupení byli zcela uchvácení západními umělci, mezi kterými byli ovšem i někteří čeští emigranti a emigrantky.

Hrála tam také skupina Smokie, kterou strana a vláda z bůhvíjakých důvodů tolerovala. Možná byli populární v obou částech Německa a ve východoněmecké estrádě Ein Kessel Buntes vystoupili také.

Kousek od stadionu stál jednopatrový ošuntělý barák, ve kterém byla hospoda U slunce (pozn. red.: dnes bychom psali U Slunce, způsob psaní názvů se v čase mění). Říkávalo se, že už jen projít kolem Slunka je riziko. Ačkoli se kvůli rozšiřování cesty všechny domy v okolí zbouraly, Slunko zůstávalo. Kdo se přece jen k domku přiblížil, pochopil. Na pamětní desce nad dveřmi kořalny stálo: „V prvním patře tohoto domu bydlel soudruh Klement Gottwald v tom a tom roce, když se zúčastnil sjezdu Komunistické strany v Ostravě.“ Bylo to tragikomické, ale zbourejte takovou památku, že ano. Kdo si to vezme na zodpovědnost, když tam bydlel soudruh...

Myslím, že do Slunka chodili hodně kriminálníci, galérka. A provoz vypadal podle toho. Občas vypadla z otevřených dveří židle, láhev nebo odtud vyletěl nějaký člověk.

Hodně z nás se snažilo hledat zaměstnání, kde se toho nemuselo moc dělat, byl za to nějaký peníz a člověk si nezahlavil s komunisty. Takovým kšeftem

byla třeba služba čištění podchodů. Začínalo se v deset večer a za tři hodiny bylo ve dvou hotovo. Měli jsme s kamarádem k dispozici dva čisticí stroje: já jsem tlačil stříbrný, kamarád zeleného krasavce. Pili jsme ve službě pivo a vždycky jsme si den předtím domlouvali, kdo těch šest dvanáctek přinese. Tehdy jsem byl na řadě já. Někde jsem se

zdržel a v potravinách mi zavřeli. Cesta k podchodu vedla kolem stadionu a Slunka. Bylo na čase splnit slib a bobříka odvahy.

Když jsem vstoupil, uviděl jsem, že nějací dva chlapi už odhrnují ze středu místnosti židle a stoly, ostatní ustupovali ke zdem. „Šest dvanáctek s sebou a dva velké rumy,“ řekl jsem muži v bílém plášti za výčepem. „Ještě jedna rána a volám policajty,“ zařval směrem k chlapům. „Co?“ obrátil se na mě. Zopakoval jsem, dostal jsem, co jsem chtěl. Po prvním rumu kolem mě letěl kus židle a hostinský měl sluchátko v ruce. Při druhém rumu jsem šikovně uhnul kolem letícímu chlapíkovi. Dopil jsem, dal na šenk peníze a měl se k odchodu.

Právě přijížděla policajtská volha, příslušník vylezl a zařval na mě: „Nikam!“ „Idu do roboty, tak jako co?“ odvětil jsem rumově posílen a s šesti pivy v náručí. „Nic tu s tym němaš?“ zeptal se mě. „Nemam,“ řekl jsem a pílil k podchodu.

Tam jsme si v místnosti pod schody dali hned jedno uklidňovací. Zbylé dvě a dvě se putovaly chladit do nádrží strojů. Ke Slunku už jsem od té doby nepáchl, jednou to stačilo.

Co se pilo?

Konzumovalo se nepřekvapivě pivo, víno a tvrdý alkohol. V té třetí kategorii se v druhé polovině osmdesátek hodně míchalo. Základem byl fernet, vaječný likér, zelená, becher, griotka a samozřejmě rum a vodka. Populární bylo magické oko – panák zelené pozvolna spuštěný do sklenice piva. Trošku nechutnou klasikou se stalo vodníkově sperma, což byla zelená s mlékem. Znám byl i semafor (vaječňák, griotka a zelená), mozek (griotka a vaječňák). Pak byly jakési long drinky, oblíbený byl bavorák, což je fernet s tonikem, a beton – becherovka s tonikem.

S lidskou tvář

Alkohol s lidskou tvář, tak se říkalo vinnému destilátu Stará myslivecká neboli Myslivec, na jehož etiketě jste našli tvář nimroda s flintou. Název byl reakcí na frázi „socialismus s lidskou tvář“. Obliba myslivce ovšem v osmdesátkách výrazně klesla, protože se říkalo, že se do něj přidává automobilová chladicí kapalina Fridex.

Stranger Things

Kdo si s kým hraje?

Už ani nevím, kdo vymyslel nápoj, který se koncem osmdesátek hodně konzumoval. Říkalo se mu bavorské pivo a byl to fernet ředěný tonikem. Asi jedna ku čtyřem nebo pěti ve prospěch toniku. Při nějakém posezení v Brně se spoluhráčem Pavlem a kamarádkou Janou jsme popíjeli právě „bavoráka“. To samozřejmě nebylo nic výjimečného, ale vzpomněl jsem si tehdy na jednu z položek z vernisáže Bedřicha Bobše z divadelního pásma „S úsměvem Donkichota“ od Jana Vodňanského. Jmenovala se Donošeny si hraje s nedonošeným. A ve chvíli, kdy Pavel již odmítal ředit a dal si čistý fernet, jsem poznamenal: „Ředěný si hraje s neředěným.“

Hulím, hulíš, hulíme

Popularita kouření v komunistickém režimu narůstala a maxima dosáhla v roce 1978, kdy průměrný obyvatel naší země vykouřil 1961 cigaret, tedy více než 5 cigaret denně. O škodlivosti kouření se nemluvalo, naopak existovaly různé více či méně slaboduché hlášky typu – Víš, co říkal Bakuř, po dobrém jídle si zakuř! Případně, jaké jsou tři nejlepší věci na světě? Dobrá whisky před tím a dobrá cigareta po tom. Kouřily i ženy, na ulici ale přece jen méně. Když si do trafiky přišlo pro kuřivo dítě, mělo do 15 let smůlu. Nebo muselo mít alespoň na papírku napsáno, co chce a pro koho to je. A podpis rodiče.

„Vonné tyčinky“ (taky jeden z nicků) vyráběly státní tabačky v Novém Jičíně, Hodoníně, ovšem ta hlavní fabrika byla v Kutné Hoře. Tabák se vozil z Číny, Bulharska, Albánie (doutníky samozřejmě ze spřátelené Kuby, takže jste mohli v trafice vidět v luxusním hliníkovém obalu fakt „kládu“ za pár korun).

Stranger Things

Rudása za deset

Dodnes populární startky se začaly dělat v půlce šedesátých let. V osmdesátkách je kouřily spíše dělnické profese, i když si pamatuji, že si je kupoval můj parťák z práce vedle standardně dlouhých peter nebo spart s filtrem. Začal jsem si je kupovat taky. Důvod jednoduchý: protože jsme nevěděli, kdy nám přijede autobus, dali jsme startku. Když jste zahodili před nástupem krátkou a levnou startku, nemrzelo vás to.

A ještě jedna vzpomínka ohledně šetření – na střední škole se tak od třetího ročníku kouřilo mimo areál školy (záchod po několika incidentech už nikdo neriskoval), což ovšem znamenalo zkrácení přestávky o cestu a na vykouření celého cigára nevybyl čas. Startky jsme nekouřili, ale někteří si uhašené nedopalky – půlčiky – schovávali zpět do krabiček. Dodnes cítím ten hnusný tabákový odér, který pak jedinec vydával. Tvrdit profesorce, že nekouřil, pak mohl jen skutečný naiva nebo pedagožka musela mít dost značnou poruchu čichu.

Už zmíněné sparty (hlavně ty v tvrdém obalu) byly zoufale nedostatkovým zbožím, protože v nich byl chutný viržinský tabák. Stály osm korun a trafikantovi se říkalo, že chcete rudása za deset (neboli Rudé právo, naprosto nečitelný tisk KSČ za 50 haléřů + jedny sparty, které byly v novinách zabaleny). Kouřivali jsme také cley (kašel ráno i večer, kašel prostě stále...), disko, hifi, dalily... a samozřejmě krátké marsky. No a taky marice. Ve francouzské prodejně v Praze měli gitanky a podobné, tedy s černým tabákem, pak byly partegasky. Opravdu nic pro měkkýše, ty s vámi zacvičily. Ameriky byly také – marlbora, camelky. Ty stály 20 kaček.

Také bylo pár dýmkařů, kteří měli kapitána a taras bulbu (naprostá hrůza) a pak výběrovou holandskou Amphoru – ovšem tu spíš v Tuzexu. Když jsem byl s kamarády v nějakém kempu, seznámili jsme se tam s holandskými táborníky, kteří si cigarety balili. Kouřili tabáky Midland a Samson a nám to moc chutnalo. Kouření to moc nezlevnilo, protože krom papírků jsme tabák pořizovali právě v Tuzexu. Ale papírky značky Vážka byly taky nedostatkové.

Diana, povoláním princezna

Princezna z Walesu, Diana Frances Spencerová (* 1. července 1961 Sandringham – † 31. srpna 1997 Paříž) se stala skutečnou ikonou osmdesátých let. Byla první manželkou nyní již britského krále Charlese, se kterým měla dva syny, Williama a Harryho. Věnovala se charitativní činnosti, boji proti šířícímu se AIDS a nebezpečí nášlapných min. Tragicky zahynula v Paříži při autonehodě společně se svým tehdejším přítelem Dodim al-Fayedem.

Diana pocházela z aristokratické rodiny. Společně se svými rodiči Johnem a Frances Spencerovými a svými sourozenci vyrůstala v Park House na sandringhamském statku. Její rodiče se však v roce 1969 rozvedli, Diana se svým bratrem a dvěma sestrami byli svěřeni do otcovy péče. V roce 1975 se po smrti svého dědečka Alberta Spencera stala Lady Dianou Spencerovou.

No „A“ student

Nikdy nepatřila mezi nejlepší studenty. Studovala v Riddlesworth Hall v Norfolkku a ve West Girls' School v Sevenoaksu, tento institut však musela v roce

1977 opustit poté, co nezvládla závěrečné zkoušky. I přesto, že nevynikala ve studiu, získala na škole ocenění, které si vážilo jejího úsilí pomáhat potřebným. Po neúspěšném působení v Anglii začala Diana navštěvovat soukromou školu Alpin Videmanette ve Švýcarsku. Ačkoliv se mohla pyšnit titulem Lady, po návratu ze Švýcarska Diana pracovala jako chůva, vychovatelka a později také jako učitelka v mateřské školce. Ráda a dobře tančila, zpívala a sportovala.

Svatba, život a rozvod

S tehdejším princem Charlesem začali nejprve tajně chodit v roce 1980, ale už v roce 1981 ji Charles požádal o ruku. Média i veřejnost byly nadšené. Charlesovu budoucí choť přezdívaly „Shy Di“ neboli „plachá Diana“. Svátba se konala 29. července 1981 v katedrále sv. Pavla, z níž novomanželé odjeli na svatební cestu do Hampshiru a poté na jachtu Britannia kotví ve Středozemním moři.

První dědic trůnu přišel na svět 21. července 1982, stal se jím William Arthur Philip Louise, k němuž později 15. září 1984 přibyl druhý syn princ Henry Charles Albert David. Diana se snažila své děti co nejdéle a co nejvíce vychovávat mimo palác.

Charles ovšem stále více propadal své staré lásce – Camille Parker Bowlesové, později své druhé manželce. Vztah s Dianou měl stále větší a hůře překonatelné trhliny. Diana trpěla depresemi a bulimií, a dokonce se pokusila o sebevraždu. Žila svůj vlastní život, i když se na veřejnosti stále objevovala po boku svého chotě.

Oficiální oddělení páru oznámil parlamentu, a tudíž i veřejnosti 9. prosince 1992 tehdejší předseda vlády John Major. Dvojice se po dlouhém řízení rozvedla 28. srpna 1996. Diana jako matka následníka trůnu i nadále zůstala členkou královské rodiny. Žila však již zcela podle svých vlastních osnov.

Svatba Diany s princem Charlesem, nyní králem Karlem III.

Až do své smrti v roce 1997 se naplno věnovala charitě. Navštívila Bosnu, Angolu a další země. Bojovala proti nášlapným minám, podporovala organizace snažící se pomoci lidem s AIDS a ohroženým dětem. Navštěvovala nemocnice, utěšovala nemocné a uspořádala veřejnou dražbu svých 79 oděvů, které nashromáždila za 15 let soužití s Charlesem.

Diana zahynula 31. srpna 1997 v centru Paříže při autonehodě, kterou podle francouzských a britských vyšetřovatelů zavinil především její řidič, který byl podnapilý, jel příliš rychle a ztratil kontrolu nad řízením. Dianina smrt vyvolala v Británii i v zahraničí obrovskou reakci a dodnes se porůznu vynořují konspirační teorie, podle kterých měla být princezna zavražděna.

Stranger Things

Čí je vlastně Harry?

Diana se i přes oblibu, které se u veřejnosti těšila, neubránila pomluvám. Mezi ty nejvýznamnější patřila a stále patří kleveta, podle které druhý syn není prince Charlese, ale majora Jamese Hewitta, jenž měl s Dianou podle médií milostný vztah již od roku 1981. Diana však toto tvrzení odmítala, údajně měla s Hewitem poměr až od roku 1987. Sám major se nechal slyšet, že je mu Harry podobný, a to nejen pokud jde o rezavé vlasy.

Jíme na stojáka, ale i civilizovaně

V Československu byly čtyři typy restaurací první až čtvrté cenové kategorie. Všechna tato stravovací zařízení patřila pod státní podnik Restaurace a jídelny (zkráceně RaJ). K ráji měly opravdu daleko restaurace a pohostinství nejnižší, tedy čtvrté cenové skupiny. Čtyřky vyhledávali ti, kterým nevadilo, že v lokále není přes kouř vidět a spolustolovníci mohou být od malty, mouru, kolomazi nebo nějakého jiného sajrajtu. Čisté, nedej bože lepší oblečení zde nebylo vyžadováno a často se také u buřtu a piva stálo, protože v této skupině byly bufety a bistra. Pivo bylo levné, nejčastěji desítka, klobása, polívka nebo guláš standardní (ale občas opravdu dobrý), k mání bylo i ruské vejce nebo vlašský salát. S obsluhou si většina přítomných štamgastů tykala a té to nijak nevadilo.

Guláš, plec a znojemská

Trojky byly trochu vybranější a dražší, sedělo se v nich, a když měl personál den, byly i ubrusy na stole tou čistší stranou. Člověk se zde mohl docela slušně

a levně najíst. Samozřejmě ne všude, ale některé restaurace měly velmi dobrou pověst. Nejčastěji se nabízel vídeňský guláš s houskovým knedlíkem, což je klasický český recept z hovězí klišky. Základem slušné trojky byla i polévka, nejčastěji hovězí vývar s knedlíčky nebo kapáním. K nejběžnější nabídce patřila i vepřová plec na houbách s rýží, znojemská hovězí pečeně s rýží, smažený vepřový řízek s bramborem a okurkou, koprová omáčka s vejcem, vepřo-knedlo-zelo nebo buchtičky se šodó. Součástí servisu byl vždy papírový ubrousek, což se dodržovalo překvapivě i v bufetech.

10 minut žádná míra

Ve dvojkách pak už měla kromě záruky dobrého jídla i pití fungovat určitá úslužnost personálu, ale takových číšníků a „pinklic“ bylo skutečně pomálu. Hlavně v podmínkách menších okresních měst byly dvojky místy na úrovni trojek a mnohdy se stávalo, že jste na optání, co si přejete, čekali přes deset minut. Vrchní vám tímto dával najevo, že jste v hospodě vy pro něj, a ne on pro vás.

V jedničkách se všechny zmíněné nedostatky už nevyskytovaly, ale kvůli cenám tam běžný občan nechodil.

Pijte džusy...

Reklamy nebylo moc, ale když už se nějaká vyskytla, stala se obětí parodie. A tak se stalo, že televizní reklama na džus Fruty „Pijte džusy značky Fruta“ byla doplněna o „postihne vás sra.ka krutá“.

Stranger Things

Vyprostošťujeme, soudruzi!

V hospodách se šidilo. Poctivý personál abyste pohledali. Pokud někdo za něco stál, vytáhli si ho do „lepšího“, tedy vyhlášeného podniku. V tom zbytku dělali lidé z nejrůznějších koutů republiky a na práci jim moc nezáleželo, natož na prestiži hospody. A tak se nalávalo pod míru, šidilo se i na mase a dalších pokrmech.

Existovaly vyhlášené studentské hospody nejen u fakult vysokých škol, ale taky u těch středních. Tam se dopoledne a odpoledne scházeli mladí na desítku, mastili mariáš, prostě dělali to samé, co jejich tátové, kteří je nahradili večer. Otevírací doba bufetů a například nádražních hospod byla od rána, klidně už od šesti, protože na nádražích byli lidé pořád. Ve městě bývaly podniky, kde se dělalo na tři směny. Takže pokud se ráno nabízel guláš, byl pro pracanty z noční směny večerí a pro ty, co jeli na ranní, zase snídání.

Na oběd by tam neměl být nikdo, ale nebyla to pravda. Kdo mohl, z práce se utrhl a seděl v hospodě. U lidí pracujících venku, například u zedníků nebo instalatérů, se to dalo pochopit, když měli práci v okolí. Zašli si na oběd do hospody. Jenže návštěva zařízení se zhusta protáhla až do večerních hodin. Přijetí doma asi nebylo vřelé a rána opilcova nepatřila nikdy mezi lidská zbožná přání. A tak se tito jedinci z opice vyprošťovali podle hesla – co tě pokazilo, to tě i napraví. Asi nejoblíbenějšími vyprošťovákami byly gulášovka a pivo. A pak ještě jedno pivo. Pak se v té práci dalo přežít, až fungovat. A pak byl čas oběda...

